

ประวัติศาสตร์ไทย ม.๔-๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วิเคราะห์ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย

ตัวชี้วัด

- ◆ ส๔.๓ ม.๔/๑ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยได้
- ◆ ส๔.๓ ม.๔/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทยได้

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ
ทางประวัติศาสตร์ไทย

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมา
ของชนชาติไทย

อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย
และอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย

การปฏิรูปบ้านเมืองในสมัย
รัชกาลที่ ๕

การเปลี่ยนแปลง
การปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

บทบาทของสตรีไทย

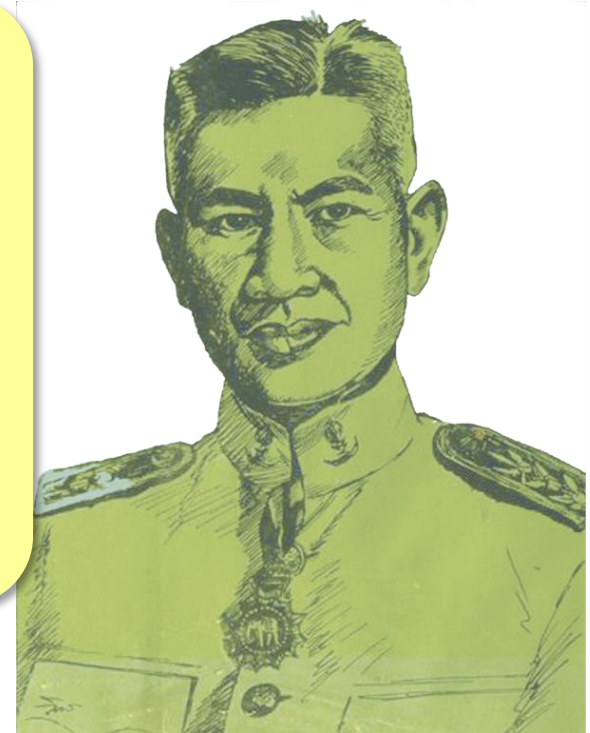
บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์
ในการพัฒนาชนชาติไทย

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย

1. ถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่บริเวณเทือกเขาอัลไต

- ผู้เสนอแนวคิดนี้ คือ ขุนวิจิตรมาตรา ในหนังสือ “หลักไทย”
- พัฒนามาจากแนวคิดของแตร์ร็อง เดอ ลา คูเปอรี ที่ว่า
- ชนชาติชานหรือไทชาน หรือสยาม มีถิ่นกำเนิดอยู่ในมณฑลเสฉวนของจีน ตลอดจนแนวคิดของหมอวิลเลียม คลิปตัน ดอดด์

ภาพวาดขุนวิจิตรมาตรา

จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาพบว่ายังไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอและความรู้ที่สนับสนุนก็ล้าสมัย

2. ถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่บริเวณตอนใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ตลอดจันรัฐอัสสัมของอินเดีย

- แนวคิดนี้มาจากบันทึก หนังสือที่เขียนขึ้นโดยนักเดินทางประกอบกับการศึกษาจากหลักฐานจีน รวมทั้งการวิจัยของนักวิชาการหลายสาขา เช่น สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ หลี ฟังก้วย ดร.วิลเลียม เจ. เกิดนีย์ ดร.เดวิด เค. ้วยอาจ ดร.บรรจบ พันธุเมธา ศจ.ดร.ประเสริฐ ณ นคร

สมเด็จพระยาตำราจ
ราชานุภาพ

ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ
ณ นคร

★ จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา พบว่าแนวคิดนี้มีความเป็นไปได้มาก เพราะปัจจุบันยังมีผู้คนที่มิวัฒนธรรมและภาษาเป็นแบบไทยแผ่กระจายอยู่ทั่วไป

3. ถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่บริเวณประเทศไทยปัจจุบัน

- แนวคิดนี้มาจากนักวิชาการบางท่านที่เชื่อว่าผู้คนและอาณาจักรต่างๆ บนแผ่นดินไทยสมัยก่อนเป็นบรรพบุรุษของคนไทย เช่น นายแพทย์สุด แสงวิเชียร ที่ศึกษาโครงการกระดูกมนุษย์ยุคหินใหม่ที่พบในกาญจนบุรี หรือสุจิตต์ วงษ์เทศ ในหนังสือ“คนไทยอยู่ที่นี้” ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ที่วิจัยเรื่องซีโมโกลบิน อี

นายแพทย์สุด แสงวิเชียร

จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา พบว่ายังไม่มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือมาสนับสนุนเพียงพอ

4. ถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่บริเวณหมู่เกาะแถบเส้นศูนย์สูตรของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แนวคิดนี้ได้มาจากความคล้ายคลึงกันของผู้คน ภาษาและกลุ่มเลือดระหว่างคนไทยกับผู้คนบริเวณหมู่เกาะแถบเส้นศูนย์สูตร (อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ คาบสมุทรมลายู) ผู้เสนอแนวคิดนี้ คือ ศาสตราจารย์รูธ เบเนดิกต์

จากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา พบว่าหลักฐานที่สนับสนุนมีน้อยและขัดแย้งกับข้อเท็จจริงในบางเรื่อง เช่น การอพยพของผู้คน หลักการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรม เป็นต้น

ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทยยังคงเป็นประเด็นถกเถียงกันอยู่และยังไม่มีข้อสรุปที่แน่นอน จากแนวคิดต่างๆ ข้างต้นนี้อาจเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขได้ หากมีการค้นพบหลักฐานใหม่ ๆ ที่น่าเชื่อถือกว่าเดิม

อาณาจักรโบราณในดินแดนไทยและอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย

อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย

- ดินแดนไทยในอดีตเป็นที่ตั้งของอาณาจักรโบราณต่างๆ ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น จารึก จดหมายเหตุจีน
- อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเกี่ยวกับอาณาจักรโบราณยังไม่สมบูรณ์และชัดเจนมากนัก ยังต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้ากันต่อไปอีก

จารึกวัดโพธิ์ร้าง จ. นครปฐม เขียนด้วยภาษามอญ สันนิษฐานว่าชาวทวารวดีเป็นคนเชื้อสายมอญ

อิทธิพลของอาณาจักรโบราณที่มีต่อสังคมไทย

ด้านศาสนาและความเชื่อ

- การนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
- การนับถือพระพุทธศาสนา

ด้านรูปแบบการปกครอง

- ระบอบกษัตริย์
- พิธีกรรมเกี่ยวกับการยกย่องกษัตริย์

ด้านภาษาและกฎหมาย

- เช่น ภาษาบาลี สันสกฤต
- เช่น กฎหมาย มังรายศาสตร์

ด้านศิลปกรรม

- เช่น เจดีย์ พระพุทธรูป
ธรรมจักร พระปรางค์
เสมาหิน

ปัจจัยที่มีผลต่อการสถาปนาอาณาจักรไทย

อาณาจักรไทย	ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์	ปัจจัยด้านการเมืองและประวัติศาสตร์
กรุงสุโขทัย	<ul style="list-style-type: none">ตั้งอยู่ท่ามกลางเทือกเขามีสรรสมุดผ่าน จึงมีฝนตกชุก	<ul style="list-style-type: none">เคยเป็นเมืองสำคัญมาก่อนการสถาปนาอาณาจักรและรับอิทธิพลเขมร
กรุงศรีอยุธยา	<ul style="list-style-type: none">ตั้งอยู่พื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่าน จึงอุดมสมบูรณ์	<ul style="list-style-type: none">มีพัฒนาการมาจากละโว้และสุพรรณภูมิซึ่งมีความเจริญมาก่อน
กรุงธนบุรี	<ul style="list-style-type: none">ตั้งอยู่บริเวณที่มีลำน้ำลึกลับทะเล ที่สามารถถอยทัพได้ง่าย	<ul style="list-style-type: none">เป็นชุมชนเก่า มีป้อมที่สร้างตั้งแต่สมัยอยุธยา
กรุงรัตนโกสินทร์	<ul style="list-style-type: none">ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่กว้างใหญ่	<ul style="list-style-type: none">บริเวณที่ตั้งพระบรมมหาราชวังเดิมเป็นชุมชนชาวจีน ต่อมาสร้างใหม่โดยเลียนแบบมาจากกรุงศรีอยุธยา

การปฏิรูปบ้านเมืองในสมัยรัชกาลที่ ๕

การปฏิรูปการปกครอง

- ทรงตั้งสภาที่ปรึกษา ๒ สภา คือ สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน และสภาที่ปรึกษาในพระองค์
- ทรงปฏิรูปการปกครองทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เช่น ตั้งกระทรวงต่างๆ ๑๒ กระทรวง ยกเลิกระบบกินเมืองและจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาล จัดตั้งสุขาภิบาล

รัชกาลที่ 5 ทรงเป็นประธานในการประชุมเทศาภิบาลที่พระราชวังบางปะอิน พ.ศ. ๒๔๔๖

การปฏิรูปเศรษฐกิจ

- ด้านการเงิน การคลัง เช่น การตั้งหอรัษฎากร พิพัฒน์ การจัดทำงบประมาณแผ่นดินเป็นครั้งแรก การกำหนดมาตราเงินใหม่เหลือเพียงบาทกับสตางค์ การใช้ธนบัตรแทนเงินเหรียญการตั้งธนาคาร เรียกว่า บุคคลลัภย์ (Book Club) หรือ แบงก์สยามกัมมาจล
- ด้านเกษตรกรรม เช่น มีการขุดคลอง การบุกเบิกที่ดินเพื่อทำนาเพาะปลูก การส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์ข้าว ส่งเสริมการเลี้ยงไหม
- ด้านการค้าและการลงทุน มีการลงทุนจากนายทุนชาวตะวันตก ชาวจีน และเจ้านายไทยในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงสีข้าว โรงเลื่อย โรงงานน้ำตาล

แบงก์สยามกัมมาจล

การเสด็จประพาสต่างประเทศและการเสด็จประพาสในประเทศ

- รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต่างประเทศ ทั้งในทวีปเอเชียและยุโรป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทอดพระเนตรความเจริญของต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับปรุงประเทศ เพื่อเจริญสัมพันธไมตรี และเจรจาราชการบ้านเมือง เพื่อรักษาพละนาถมายของพระองค์
- นอกจากนี้ รัชกาลที่ ๕ โปรดการเสด็จประพาสหัวเมืองต่างๆ เพื่อทรงตรวจการจัดการปกครอง และเพื่อสำราญพระอิริยาบถ ซึ่งการเสด็จประพาสเพื่อสำราญพระอิริยาบถนี้ เป็นการเสด็จประพาสส่วนพระองค์ จึงเรียกว่า การเสด็จประพาสต้น

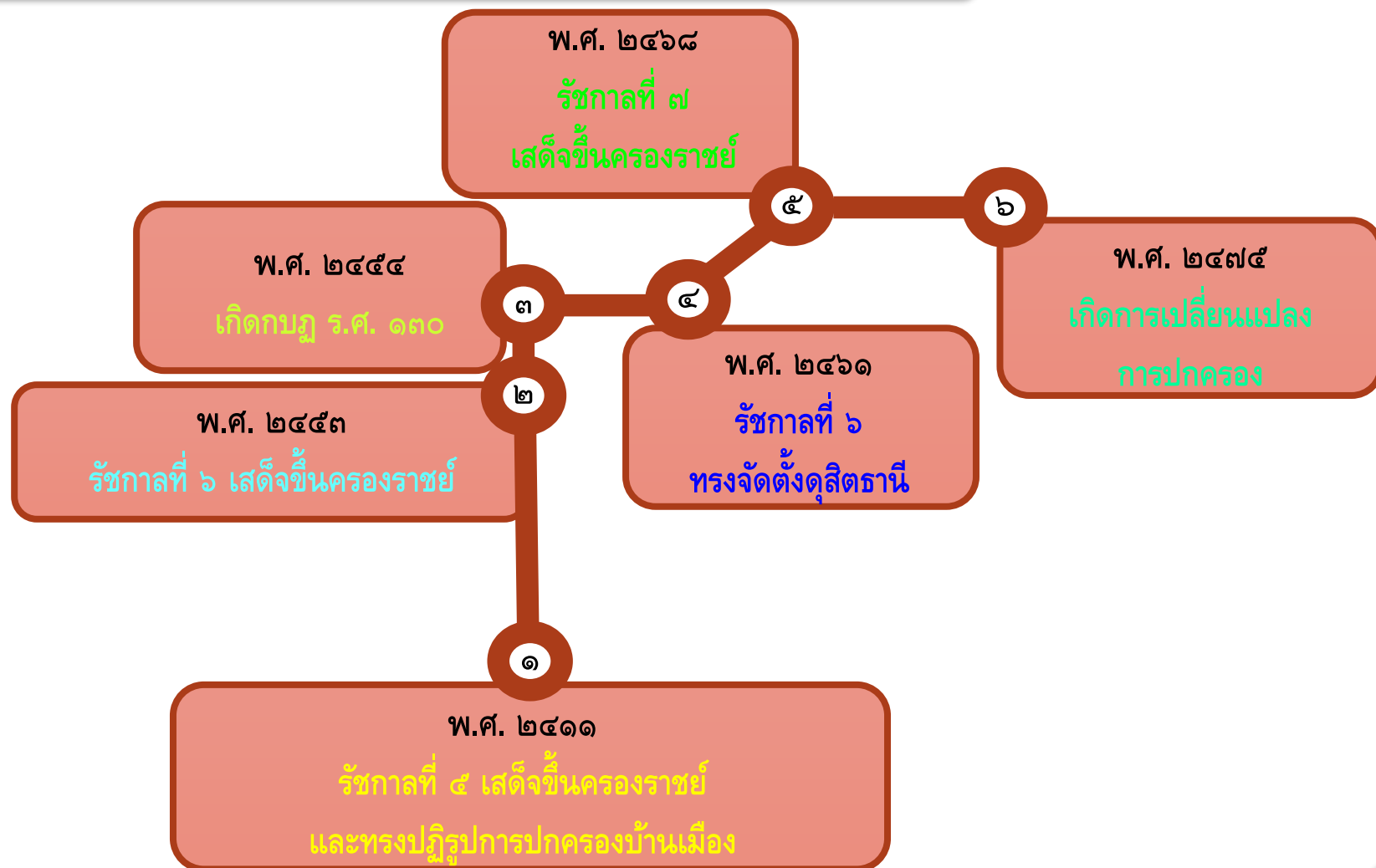
รัชกาลที่ ๕ เสด็จเยอรมนีในคราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ ๑

พ.ศ. ๒๔๔๐

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

สถานการณ์การเมืองก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

สาเหตุที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

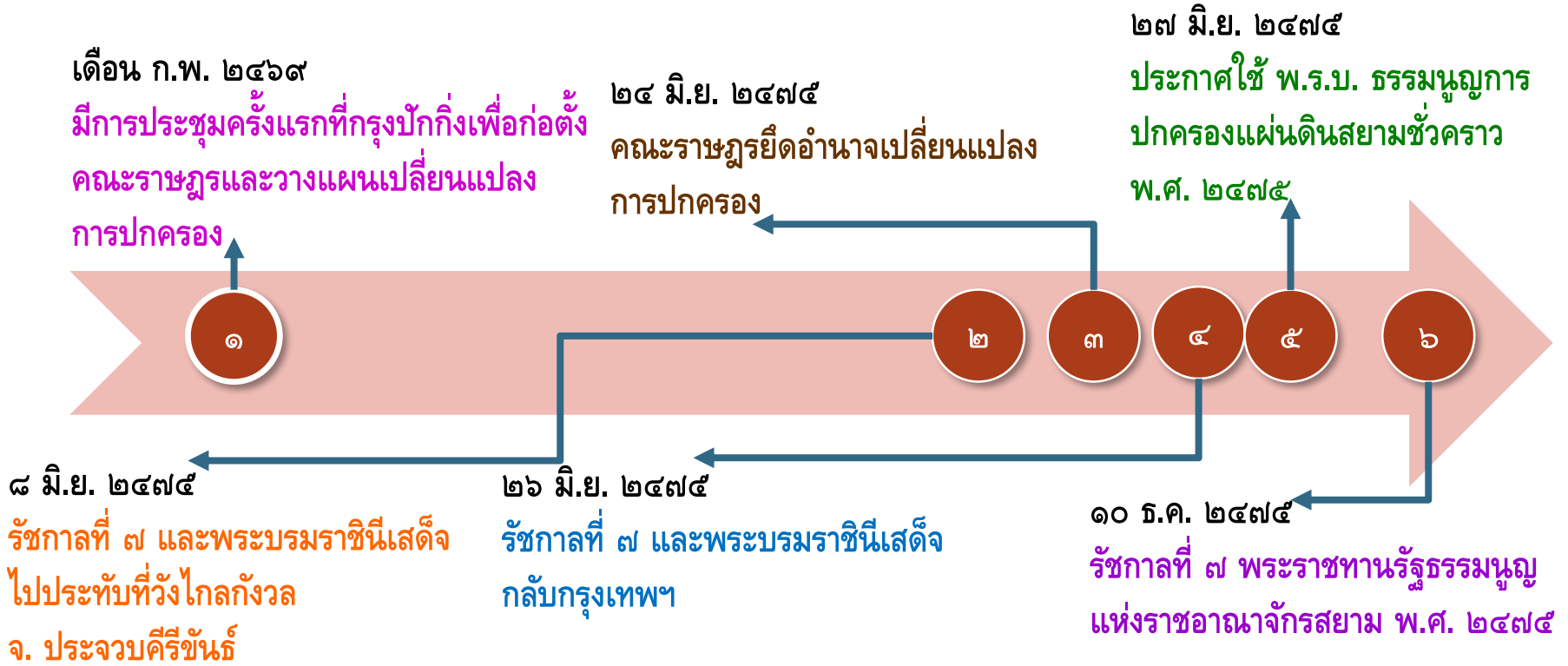
การรับการศึกษาและ
แนวคิดประชาธิปไตย
จากตะวันตก

ปัญหาเศรษฐกิจ
ตกต่ำของไทย
และของโลก

อิทธิพลของ
การเปลี่ยนแปลง
การปกครอง
ในประเทศต่างๆ
เช่น ญี่ปุ่น ตุรกี จีน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎร

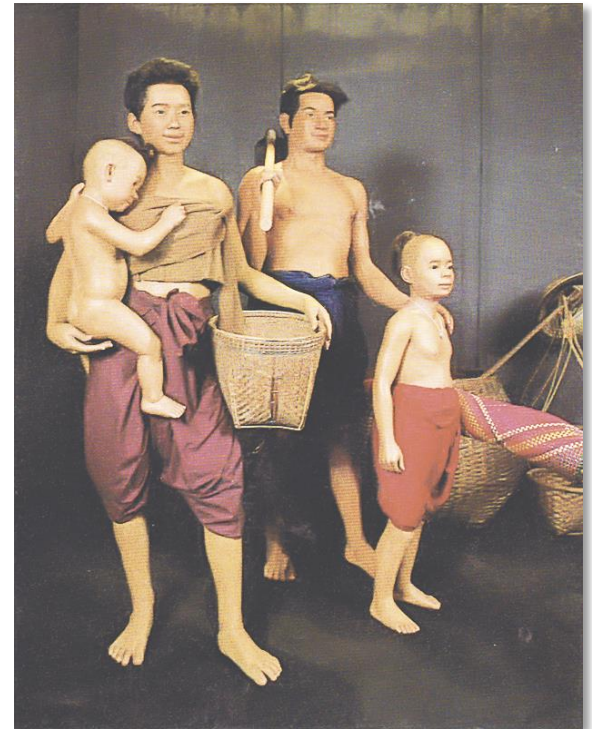
ผลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ทำให้ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ

บทบาทของสตรีไทย

บทบาทของสตรีไทยสมัยก่อนเข้าสู่ความทันสมัย

- สตรีไทยสมัยโบราณเป็นชนชั้นไพร่และทาส มีหน้าที่ทำงานบ้าน ทำไร่ ทำนา พอมีครอบครัวก็ต้องเลี้ยงลูก ดูแลครอบครัว
- ตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนเข้าสู่ยุคแห่งความทันสมัย กฎหมายกำหนดให้หญิงที่เป็นภรรยา มี ๔ ลักษณะ ได้แก่ ภรรยา พระราชทาน ภรรยากลางเมือง ภรรยากลางนอกและภรรยากลางทาสี
- สำหรับทาสหญิงเมื่อบวชเป็นชี กฎหมายอนุญาตให้พ้นจากความเป็นทาสได้ หรือหากนายเงินเอาทาสเป็นภรรยา ก็เป็นไทด้วยเช่นกันและลูกที่เกิดมาก็เป็นไทด้วย

หุ่นขี้ผึ้งแสดงสตรีไทยสมัยก่อน

บทบาทของสตรีไทยสมัยปรับเข้าสู่ความทันสมัย

- สมัยนี้สตรีไทยยังมีหน้าที่เหมือนเดิม คือ ทำงานบ้าน เลี้ยงดูครอบครัวและออกไปทำไร่ ทำนา ทำสวนของตนเองและมูลนาย แต่มีอิสระมากขึ้นกว่าเดิม มีโอกาสได้รับการศึกษาและสามารถพ้นจากความเป็นทาส เป็นไท
- การปฏิรูปประเทศเข้าสู่ความทันสมัยในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทำให้สถานภาพของผู้หญิงชั้นสูงและชนชั้นกลางดีขึ้น เพราะมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ขณะที่ผู้หญิงชนชั้นล่างมีสถานภาพด้อยกว่า เพราะมีโอกาสด้านการศึกษาน้อยกว่า

สตรีไทยโดยเฉพาะสตรีชั้นสูงและชั้นกลางในสมัยรัชกาลที่ ๔-๕ มีโอกาสได้รับการศึกษา

บทบาทของสตรีไทยสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

- แม้ว่าผู้หญิงในสมัยนี้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่มีจำนวนน้อยมากที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลมีนโยบายสร้างชาติและให้ความสำคัญกับสตรีไทย ดังจะเห็นได้จาก รัฐบาลได้ตั้งสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิงเพื่อยกฐานะของหญิงไทยให้เท่าเทียมกับผู้ชาย
- สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิงทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในการเข้ารับราชการบางตำแหน่งมากขึ้น

พันโทหญิงละเอียด พิบูลสงคราม
ตัวอย่างสตรีไทยที่มีบทบาทในสังคมไทยสมัยนี้

บทบาทของสตรีไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ภายหลังจากประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สตรีไทยมีโอกาในการทำงานเท่าเทียมกับผู้ชาย มีบทบาทในทางเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในสถาบันการเมืองไม่ว่าจะเป็นสภานิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการและตำแหน่งที่มีอำนาจในระบบราชการ
- อย่างไรก็ดี แม้ว่าสตรีไทยจำนวนมากต้องออกไปทำงานนอกบ้าน แต่ก็ต้องแบกภาระงานบ้านจนทำให้เกิดความเครียด

สตรีไทยสมัยปัจจุบันมีโอกาทำงานนอกบ้านมากกว่าสมัยก่อน

บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาชาติไทย

- บทบาทในการดำรงรักษาเอกราชของชาติ
- บทบาทในการสร้างสรรค์และดำรงรักษาวัฒนธรรมของไทย
- บทบาทในการเป็นศูนย์รวมของความสามัคคีของคนในชาติ
- บทบาทในการทำนุบำรุงศาสนา

สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชาติไทยให้เจริญรุ่งเรืองและมั่นคง

อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีต่อสังคมไทย

ตัวอย่างอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออก

คติธรรมทางพระพุทธศาสนา

ขนบธรรมเนียมประเพณี

พระราชประเพณีในราชสำนัก

ภาษาและวรรณกรรม

ตัวอย่างอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก

ระบอบประชาธิปไตย

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค
ในสังคมไทย

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

๑. การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย มีความสำคัญอย่างไร และนักเรียนคิดว่าชนชาติไทยมาจากที่ใด ให้อธิบายพร้อมบอกเหตุผลประกอบ
๒. อิทธิพลของอาณาจักรโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อสังคมไทยมีอะไรบ้าง ให้สรุปมาเป็นข้อๆ
๓. การปฏิรูปทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ไทยส่งผลต่อชาติไทยอย่างไร
จงอธิบาย
๔. นักเรียนคิดว่าพระมหากษัตริย์ไทยทรงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชาติไทยอย่างไร
๕. สังคมไทยได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันออกและวัฒนธรรมตะวันตกด้านใดบ้าง
ให้อธิบายมาพอเข้าใจ

